



Români din toate țările, uniți-vă în cuget și simțiri !

Octombrie 1981. Anul X. Nr. 112.

EUROPA ȘI NEAMUL ROMÂNESC

FOAIA MISCĂRII ROMÂNE PENTRU UNITATEA EUROPEI

Gogu Constantinescu și importanța sistemului sonic în tehnologia modernă

de Josif Constantin Drăgan

Printre cele mai importante descoperiri ale acestui secol, care a pregătit calea spre ulterioare descoperiri și aplicări practice, a fost cea a "Sonics"-ului teoretizat și formulat în mod sintetic de către profesorul, inginerul și inovatorul Gogu Constantinescu, care nu numai că a formulat această știință, dar a și adecvat-o la sectorul tehnologiei.

1. În anii '60 eram un vizitator frecvent al casei din Torver-Oxenhouse, unde D. Sa locuia împreună cu soția, Dna Eva Constantinescu și câteodată cu fiul doamnei, Richard Litton.

Casa sa era un așa zis cămin pentru inovațiile, încercările și aplicările practice, atât de laborator, cât și de birou. Era impresionantă simplitatea mijloacelor folosite pentru demonstrarea unor principii bazilare și tot atât de impresionantă era lupta pe care era constrâns s-o poarte cu oficiul de taxe și impozite. Acestea constituiau 90% din venitul obținut pe inovații. Acest lucru a cauzat în mod evident o reducere a fondurilor necesare pentru finanțarea ulterioarelor descoperiri în beneficiul omenirii. Deosebit de impresionantă era și lupta cu societățile care aplicau în mod liber inovațiile sale. Este destul să amintesc cazul injectorului cu pompă Diesel, care apoi devenise faimosul caz al pompei Bosch.

2. Politica statală cu menirea de a stimula și proteja "activitatea acelor oameni capabili să schimbe soarta omenirii" a fost formulată doar după al doilea război mondial. Numeroase au fost națiunile care au început după aceea să se intereseze de aceste activități, care înainte fuseseră doar de domeniul oamenilor de știință, și s-au înființat "Centre Naționale pentru Cercetări Științifice"

3. Viața lui Gogu Constantinescu a fost în același timp grea și plină de succese. Copil cu excepțională inteligență, fiu al unui remarcabil matematician din Craiova și director al liceului, - Gogu Constantinescu s-a distins în toate disciplinele de studiu. Șef de promoție la universitate, și-a luat licența cu note de onoare, felicitat de faimoșii săi profesori, A. de Saligny și Ion Ionescu Bizetz de la Institutul Politehnic din București, personalități extrem de exigente pe vremea aceea.

Gogu Constantinescu s-a distins de la bun început în noul sector al structurilor în ciment armat colaborând în cadrul Ministerului Lucrărilor Publice. Mai târziu a înființat prima întreprindere românească pentru construcțiile în ciment armat. Printre lucrările sale Eva Constantinescu amintește construcția Palatului Parlamentului.

4. Gogu Constantinescu s-a căsătorit și a avut un fiu care nu a moștenit geniul patern, cum ar fi fost de așteptat. Prima soție, pe de altă parte, nu a reușit să-l înțeleagă și i-a creat nenumărate griji, care nu se puteau împăca cu condițiile necesare unui om de

știință, unui inovator.

S-a căsătorit pentru a doua oară cu o englezoaică, femeie deosebit de frumoasă și dotată cu talent de muzician, împreună cu care a petrecut momente de fericire, cântând în duet la pian sau dând concerte în noua sa patrie, devenind cetățean al Marii Britanii.

Locuiau pe malul frumosului lac Conniston, cu o priveliște ce inspira nu numai pe omul de știință, ci și pe poet. Aici a petrecut anii cei mai frumoși ai vieții sale, inclusiv perioada din timpul primului război mondial, la care a luat parte cu o inovație specială pentru aviația națională, folosită de asemenea și de "Royal Navy".

5. Meditația și experimentarea au permis lui Gogu Constantinescu să formuleze principiile noii științe: *Sonics* (Sonica - în românește), publicată în 1918, iar "The Sonics Works Laboratories" din Londra instituite de către "Royal Admiralty" au pus în aplicare și experimentat multe din principiile noii științe. A brevetat peste 120 de inovații, publicate în 4 volume de către Oficiul de brevete, cu convingerea că teoriile nu trebuie să fie doar formulate și să rămână numai cuceriri ale științei, ci să fie aplicate în viața practică spre beneficiul întregii omeniri.

Știința trebuie să vină în sprijinul tehnologiei, iar rolul său nu este numai acela de a explica fenomenele lumii naturale, ci și acela de a exploata natura, încât omenirea să se poată bucura de o viață calitativ mai bună. Din acest punct de vedere Gogu Constantinescu poate fi considerat un adevărat umanist.

6. În ziua de azi sunt infinite sectoarele de aplicație ale "Sonicii". Menționăm doar câteva: eco-sunetul și sistemul radar pe mare și în navigația aeriană, de care astăzi nu ne putem lipsi; unda scurtă pe baza vibrațiilor; transmiterea energiei mecanice prin vibrații sonice pentru injectoarele Diesel sau pentru sistemul de perforare prin percusie la mari adâncimi, indispensabilă în sectorul geotermic, sistemul de încălzire sonic până la 300° cu apă rece (sic); înlocuirea cutiei de viteze, a ambreajului, a sistemului de transmisie și a diferențialului de către un motor sonic cu petrol sub presiune, ca la locomotive, escavatoare de pământ sau rutiere - cunoscute sub numele de "T.C. Torque converter".

O importantă aplicare a sistemului de escavare la adâncimi de 7.500 până la 10.000 m, care transmite energia prin "sonics" a fost brevetată de către inginerul român Basgan în U.S.A., înaintea celui de al doilea război mondial. Din păcate, acest brevet a fost monopolizat de stat și folosit în continuare în companiile petrolifere cu un câștig de milioane de dolari cu nici un beneficiu pentru inventatori sau pentru cercetările viitoare ale Fundației Drăgan, lupta cu aceste companii demonstrându-se extrem de dificilă.

7. De la practică la teorie și de la teorie la practică, Gogu Constantinescu a intuit în mod genial soluțiile practice conform principiilor și teoriilor elaborate.

A modificat, de asemenea, antica teorie a lui Arhimede privind incompresibilitatea lichidelor. Pe baza calculelor efectuate între anii 1910 - 1914, a demonstrat marea capacitate de compresare a apei; a elaborat teoria transmisiunii mecanice atât la lichide, cât și în electricitate, iar pe baza acestei teorii a demonstrat posibilitatea transmiterii și transformării energiei prin vibrații.

Pe baza acestor teorii a continuat cercetările și a lăsat încă 150 de inovații nepatentate, din cauza diferitelor neînțelegeri, și care așteaptă să fie puse în aplicare. Timp de peste 60 de ani am asistat ca martori la aplicațiile "Sonicii" și ale efectelor pe care aceste descoperiri le-au provocat în numeroasele ramuri ale științei moderne și vom continua să asistăm la altele, fiindcă el a deschis o largă poartă pentru tehnologia viitorului apropiat. Gogu Constantinescu este încă prezent în mințile noastre, cu toate că este necunoscut de mulți. Un motiv în plus pentru a fi amintit și comemorat.

Dacă ar fi fost astăzi printre noi, ar fi la respectabila vârstă de 100 de ani - și s-a bucurat de o lungă viață - ar constitui un enorm beneficiu în sprijinul energiei alternative. La vârsta de 84 de ani era încă activ în plină venă creatoare; lucra neobosit și în timpul nopții. Și-a sfârșit zilele în mod stupid: în urma insistențelor soției de a lua un somnifer, care i-a fost subministrat sub formă de injecție, de către o infirmieră, a adormit... pentru totdeauna! Era în noaptea de 11 decembrie 1965. Se odihnește în cimitirul din Torver-Oxenhouse, urmat recent de minunata sa soție. Așteaptă o cruce comună pe mormântul lor.

Pactul Ribbentrop - Molotov

Act funest încheiat la 23 august 1939 între cele două Mari Puteri, Germania și Rusia, pactul Ribbentrop - Molotov provoacă dezlănțuirea celui de al doilea război mondial la 1 septembrie 1939, iar mai târziu dispariția mai multor țări și ciuntirea altora.

După cotoșirea Cehoslovaciei în martie 1939, venea imediat rândul Poloniei. Cancelarul Hitler cerea acestei țări cedări teritoriale importante. El credea că și acum, ca' la München, va câștiga partida numai prin presiuni și amenințări, fără o lovitură de tun. Și avea dreptate, căci pe când Germania avea o armată formidabilă și o putere industrială superioară pregătită pentru război, Polonia apărea ca o pradă sigură, iar Marile Puteri Occidentale, Anglia și Franța, șovăitoare și neputincioase. Primul ministru englez, N. Chamberlain, urma o politică naivă de împăciuire, cedând mereu în fața Germaniei.

Dar opinia publică occidentală ieșea acum din letargie și impunea politica fermă de rezistență. La 30 martie 1939, Chamberlain anunța în Camera Comunelor că Anglia garantează independența și integritatea Poloniei, așa zisele garanții. Ministrul de externe polonez, Colonelul Beck, se deplasa la Londra câteva zile mai târziu, primind noi asigurări din partea guvernului englez.

Aceste garanții au rămas însă o simplă acțiune diplomatică.

Germania, conștientă de momentul favorabil de atunci cere în mod brutal un coridor care să unească Prusia orientală cu Statul german și unirea orașului liber Danzig. Aceste concesii nu păreau prea mari, dar exemplul Austriei și al Cehoslovaciei erau prea frapante, pentru ca oricine să-și poată da seama ce urmări nefaste ar fi avut un început de cedare. Polonia respinge orice angajare de tratative cu Germania. La amenințările grave ale lui Hitler, mareșalul Ridz Smigl, comandantul suprem al armatei

poloneze, răspunde ferm în numele guvernului: "Amenințările și încercările de dominație prin forță vor fi reprimite cu forța".

Incordarea creștea. Toată primăvara și vara anului 1939, întreaga Europă trăiește sub coșmarul izbucnirii unei noi conflagrații mondiale. Hitler este convins că *garanțiile* date Poloniei vor rămâne literă moartă. Pentru orice eventualitate însă Germania construiește în apus o formidabilă linie de apărare denumită linia Siegfried.

În atitudinea sa intransigentă, Cancelarul este susținut și chiar împins de către proaspătul ministru de externe von Ribbentrop, fost până nu de mult ambasadorul Reichului la Londra. Ajuns de câteva luni ministru de externe, acesta devenise sfătuitorul principal al lui Hitler, pe care îl încuraja în politica sa revanșardă, convingându-l că nimeni nu va mișca în vest.

Mai era un mare semn de întrebare: Ce va face U.R.S.S. ? Această Mare Putere nu era aliată cu Franța și Anglia, dar acum cum va reacționa ? Tatonările făcute la Moscova de ambasadorul german, Conte Schulenburg, nu aduseseră nici o clarificare. Pentru Germania era importantă cunoașterea răspunsului la această întrebare, pentru a nu se afla în situația de a lupta pe două fronturi, ca în primul război mondial.

Anglia și Franța, pe de altă parte, nu aveau mare interes să lupte ajutate de Rusia sovietică. După tratative preliminare, s-a hotărât să se încheie un tratat militar între aceste trei Puteri. Misiuni militare engleze și franceze au fost trimise la Moscova, dar s-a procedat cu încetineală și șovăire. Delegațiile militare au fost compuse din personaje de a două mână. Din partea Angliei, delegația era condusă de un amiral puțin cunoscut și deja ieșit la pensie. Din partea Franței șeful delegației era un general ce nu era nicidecum de prim rang. Plecarea delegațiilor a fost și ea destul de târzie, abia la

începutul lui august, când pericolul războiului era iminent de câteva luni. Deplasarea nu era nicidecum grăbită. Delegațiile au călătorit pe apă, ocolind peninsula scandinavă până la Murmansk, ajungând la Moscova abia la 14 august.

La tratativele care au început a doua zi, delegația militară rusă, condusă de mareșalul Voroișilov, personaj de frunte în ierarhia militară, a prezentat trei variante de discutat și anume:

- a. Germania va ataca în răsărit Polonia;
- b. Germania va ataca în apus Franța și Anglia;
- c. Germania va ataca, după înfrângerea Poloniei, și Rusia sovietică.

Pentru toate aceste posibilități, Rusia va angaja, după caz, forțe foarte mari, 125-175 divizii. În primul caz se pune și problema ca Polonia să permită trecerea trupelor sovietice pe teritoriul ei.

Delegațiile apusene nu veniseră cu nici un fel de instrucții. Întrebat de Voroișilov cu ce forțe vor lupta, Franța a indicat cu neprecizie 30 divizii, iar Anglia numai șase. Era cu totul insuficient. Dar aceste puteri nu puteau da nici un răspuns la cererea naturală de trecere a trupelor sovietice spre front prin Polonia. S-a intervenit la Varșovia, dar fără a se face cea mai mică încercare de a obține un rezultat, lăsându-se Poloniei toată latitudinea spre a dispune. Aceasta nu a aprobat cererea.

În vreme ce ședințele delegațiilor militare băteau pasul pe loc, diplomația germană stăruia la rându-i, dar cu hotărâre, să se încheie cu U.R.S.S. nu o alianță, ci numai un pact de neagresiune. Nu era vorba decât de neutralitatea Uniunii Sovietice. În plus, i se promiteau concesiile teritoriale. Era tocmai ceea ce urmărea Rusia de la Petru cel Mare, care, prin testamentul său, indica urmașilor să se întindă mereu spre miazăzi și apus și aceasta, pe cât se poate fără războaie, ci exploatând neunirea sau slăbiciunea vecinilor săi.

Discuții preliminare s-au desfășurat la Moscova prin ambasadorul german von Schulenberg și la 21 august 1939, ministrul de externe Ribbentrop fu invitat la Moscova. Știrea produse senzație în toată Europa. A doua zi, acesta pleca cu avionul și în ziua de 23 august se desfășurau la Kremlin tratativele cu Stalin și cu ministrul de externe Molotov - din partea U.R.S.S., von Ribbentrop și von Schulenberg - din partea

Germaniei. Trecându-se peste dușmănia de moarte dintre comunism și nazism, se ajunge repede la un acord deplin și chiar în seara aceleleași zile se semna pactul de neagresiune între cele două Mari Puteri, numit în istorie *pactul Ribbentrop - Molotov*.

Clauzele principale erau: alimentarea Germaniei din partea Rusiei cu produse petrolifere, cereale și alte alimente. Cele două țări se obligau să stea neutre între ele, în caz de război cu alte țări. Pentru Germania era o victorie politică extraordinară. Putea începe războiul numai pe un singur front, în apus, căci înfrângerea și distrugerea Poloniei era ceva sigur. O eventuală blocadă din partea Angliei și a Franței, ca în 1914, era acum cu totul ineficace, căci Germania avea asigurate toate mijloacele necesare pentru alimentare cu hrană și produse petrolifere din partea Rusiei, fără să mai vorbim de țările de miazăzi (România, Ungaria, Jugoslavia).

Se părea că și de astă dată Hitler invinsese fără nici un foc de pușcă. Cum de fusese posibil ca însuși Rusia să-i dea un sprijin așa de extraordinar? Explicația stă în faptul că, în afară de pactul de neagresiune, se mai încheiase un tratat secret de împărțire și jefuire a tuturor țărilor din Europa răsăriteană. Polonia urma să fie împărțită din nou: partea de răsărit de fluviile Niemen, Bug și San era cedată Rusiei; Țările Baltice - Letonia, Estonia și Lituania - erau iarăși încorporate Rusiei; Basarabia și Bucovina de răsărit vor fi smulse României. Fără nici-o luptă, U.R.S.S. putea să-și mute granițele cu peste 200 km. spre apus, obținând teritorii imense: din Polonia 150.000 km², din Țările Baltice 80.000 km², iar din România 50.000 km², în total 280.000 km² și aproape 30.000 milioane de locuitori.

Conducătorii U.R.S.S. mai contau și pe posibilitatea că războiul dintre Germania, Anglia și Franța va dura ani întregi și va duce la istovirea acestora, ceea ce ar fi permis Rusiei sovietice să facă noi cuceriri teritoriale până la Marea Mediterană și la extinderea comunismului în toată Europa.

Nimeni nu putea să-și închipuie o astfel de împărțire nelegiuită a unor state și popoare cu un vechi trecut istoric. Se simțea însă că în acel pact se ascundea ceva teribil

Mai întâi se năștea teama dureroasă că Anglia și Franța nu vor mai întreprinde nimic spre a ajuta Polonia. În zilele următo-



1 septembrie 1939. Soldați germani dau la o parte bariera de la frontiera poloneză

re încheierii pactului se răspândeau la fiecare ceas știri și zvonuri tot mai alarmante: ba că Hitler pretindea granițele din 1914, ba că în Polonia va fi impus un guvern nazist.

La noi, lumea presimțea sfârșitoare, mergând până la dezagregarea țării. România Mare, creată în decembrie 1918 prin unirea tuturor Românilor, apărea grav amenințată. Alianțele noastre vechi rămăneau departe.

Germania triumfa din nou. Hitler ataca, la 1 septembrie, Polonia, cu forțe covârșitoare, adică cu 63 divizii, dintre care 14 divizii ultramoderne. Asigurat dinspre partea Rusiei, nu a întârziat începerea operațiilor. Comandamentul german asigura cucerirea Poloniei în trei săptămâni, înainte de începerea ploilor de toamnă, care ar fi făcut drumurile impracticabile.

Ce fac însă Anglia și Franța în acest timp?

Hitler era convins că vor rămâne în neмиșcare, garanțiile date Poloniei rămânând astfel literă moartă. Ribbentrop, care împingea pe Hitler spre război, considera pe Chamberlain și pe primul lui consilier, Wilson, ca oameni naivi și incapabili de vreo

acțiune. A fost o surpriză faptul că a doua zi, la 2 septembrie, Germania primea de la Londra și Paris un ultimatum prin care se cerea încetarea ostilităților și retragerea forțelor germane pe linia de frontieră. Ribbentrop nici nu era la Berlin în acele momente grave. La 3 septembrie, ambasadorul englez îi înmâna declarația de război, iar el o primea cu un zâmbet disprețuitor.

Așadar, noua conflagrație mondială era dezlănțuită. Dar pe când Polonia era împinsă zi de zi spre un dezastru total, Anglia și Franța nu întreprindeau nimic spre a o ajuta. Ele se mărgineau să concentreze divizii franceze și engleze pe linia Maginot, fără să încerce ceva contra celor 23 divizii germane pe care le aveau în față, iar aviațiile lor se mărgineau să arunce asupra Germaniei nu bombe, ci manifeste. Mareșalul Keitler, fost comandant suprem, declara la procesul de la Nürnberg că forțele aliate erau net superioare și ar fi putut străpunge linia Siegfried și ar fi obligat Germania să aducă întăriri din răsărit, ușurând situația Poloniei și salvând-o. Inacțiunea acestora a permis continuarea războiului fulger, fără-mișcare și capitularea tuturor armatelor po-

loneze.

În acele momente disperate, Rusia sovietică a invadat pe toată întinderea frontierei sale Polonia la 17 septembrie 1939, dându-i lovitura de grație și ocupând spațiul cedat ei prin pactul Ribbentrop-Molotov. Țările Baltice erau ocupate și alipite "cu entuziasm" Uniunii Sovietice, iar în iunie 1940, în urma unui ultimatum revoltător, România trebuia să cedeze Basarabia și Bucovina de nord.

Triumful celor două Mari Puteri era complet.

Dar roata istoriei se învârtea. După mai puțin de un an de "prietenie", la 22 iunie 1941, Germania atacă Rusia, ajungând din victorie în victorie până la porțile Leningradului și Moscovei. Numai venirea unei ierni timpurii și foarte grele a scăpat pe Ruși de la prăbușirea totală.

Iar Ribbentrop a ispășit fărădelegea sa printr-o moarte înfiorătoare. Descoperit de serviciul de informație englez în casa unei iubite și adus pe banca acuzaților de la

Nürnberg, a fost condamnat ca mare criminal de război la moarte și spânzurat în noaptea de 15-16 octombrie 1946.

În concluzie, se poate afirma că acest pact funest a dus la distrugerea mai multor țări civilizate și cu un mare trecut, ca Polonia, și la ciopârțirea altora, ca România. Cel care îl urzise, von Ribbentrop, a plătit nelegiuirea sa cu o moarte înfiorătoare. Cinic și fără scrupule a ajuns din culmea gloriei de ministru de externe la eșafod. Sic transit gloria mundi!

Amintim acest pact funest pentru a-l demasca și pentru a afirma că asemenea fapte rușinoase nu trebuie să se mai înscrie în istoria omenirii. Popoarele trebuie să fie într-adevăr stăpâne pe soarta lor și să dispună singure de viitorul pe care-l doresc. Practica împărțirii lumii, repetată la Yalta, trebuie să fie reprobă cu tărie, iar drepturile persoanelor și națiunilor trebuie să fie respectate cu sfințenie.

DAN GIULEA

Academicianul Emil Condurachi Laureat al Premiului Herder

●

Premiul Herder, creat în anul 1927 de un colegiu internațional, se acordă în fiecare an unui specialist în discipline umaniste și de artă, din estul și sud-estul Europei, a cărui operă aduce o importantă contribuție la cunoașterea și stimularea reciprocă a popoarelor din această zonă europeană.

Din anul 1964 acest premiu se acordă în fiecare an unui grup de istorici, arheologi, scriitori, compozitori și artiști plastici considerați reprezentanți ai culturilor popoarelor respective.

Anul acesta premiul Herder a fost decernat academicianului Emil Condurachi, istoric de talie mondială, neobosit cercetător al mărturiilor istorice ale permanenței materiale și spirituale a poporului dac în spațiul carpato-danubian. Onoarea aceasta au avut-o în anii trecuți și alți reprezentanți ai culturii române, dintre care amintim pe Constantin Daicoviciu, Virgil Vătășianu, Tudor Arghezi, Al. Philippide, Eugen Jebeleanu, Zaharia Stancu, Nichita Stănescu, Zeno

Vancea ș.a.

Ceremonia decernării premiului a avut loc în cadrul Universității din Viena. În numele celor ce au primit premiul (din Bulgaria, Cehoslovacia, Grecia, Jugo Slavia, Polonia, România și Ungaria) a mulțumit românul Condurachi, care a subliniat contribuția esențială adusă de Johann Gottfried von Herder la justa evaluare a istoriei civilizațiilor, a cercetărilor arheologice și a istoriei artei.



Cel mai frumos cuvânt

(Urmare)

Cuvântul *român*, pe lângă sensul său etnonimic, mai este întrebuințat cu sensul de *creștin*, sens pe care îl are uneori și sinonimul său valah. Și, invers, cuvântul *creștin* înseamnă adeseori *român*. Atragem atenția asupra acestor semnificații ca să ajungem la un fapt pe care istoriografia noastră îl trece prea ușor cu vederea: noi ne-am păstrat ca un popor distinct de cele înconjurătoare și pentru că la venirea acestor noroade noi eram un popor de creștini, închinători din vechime, se pare că chiar înainte de Iisus, la un singur Dumnezeu. Cei venișierau barbari, păgâni, închinători primitivi și sălbatici la idoli penibili. Noi practicam morala iubirii față de semenii și nu ura care-i mâna pe ceilalți...

În fine, cuvântul *valah*, cu care popoarele învecinate îi numesc pe Români, cuvânt care la început a denumit orice populație de limbă romanică, a ajuns să-și restrângă sensul pentru a denumi populația romanică din sudul și nordul Dunării sau, mai rar, la maghiari polonezi, și pe italieni. Nici Maghiarii, nici Slavii, veniți prin locurile noastre nu au ajuns să ne considere vlahi, adică populație de limbă și rasă latină în urma unor cercetări de lingvistică comparată, ci au aflat ce suntem de la noi, de la populația romanică pe care au găsit-o în nordul și în sudul Dunării.



Toate acestea sunt dovezi ale caracterului popular pe care l-a avut dintotdeauna conștiința etnicității proprii, de neconfundat, latine. Amintirea originii romane s-a păstrat în conștiința populară. Diversi cercetători ai folclorului românesc, unii ocazionali, au consemnat numeroase tradiții, legende ori obiceiuri strâns legate de conștiința ascendenței latine. Trecând peste cele consemnate în acest sens de Cantemir, de Constantin Cantacuzino ori alți cărturari români, dintre numeroasele mărturii ale străinilor care ne-au cunoscut și au consemnat cu uimire păstrarea vie în memoria poporului român a evenimentelor principale legate de etnogeneza sa, menționăm pe aceea a unui călător francez, autor la 1848 a unei excelente scrieri despre țările române: Henri Desprez, *La Moldo-Valachie et le mouvement roumain*. "Există însă un personaj în chip deosebit scump imaginației Românilor, și care le apare întotdeauna într-un nimb de glorie și de putere: Traian, învingătorul lui Decebal. Românii îi descoperă amintirea glorioasă nu numai în ruinele monumentelor ridicate de Traian pe pământul țării, dar ei cred că-i regăsesc prezența și în manifestările de amploare ale naturii. Calea lactee, de exemplu, este numită drumul lui Traian; furtuna este Traian supărat și amenințător; în fine, tot ce poartă amprenta forței este opera lui Traian, a cărui umbră părintească n-a încetat să vegheze destinele României". Amintim că și alți călători, între care unul neamț și altul grec, din secolul al XVIII-lea, arată că urmele drumului roman săpat pe defileul Oltului se numea *Calea*

Troianului, alții consemnând și un *câmp al lui Traian*, în apropierea Turdeai, o *Poarta Romanilor*, la Căineni și altele.

Considerăm că specialiștii în cultura populară românească au lăsat încă prea mult material neadunat sau necercetat, punând cu prea mare ușurință pe seama influențelor livrești, reale și acestea, dar nu întotdeauna, fapte pe care trecători ocazionali prin locurile noastre le-au consemnat cu mulți ani în urmă, când nu se mai poate vorbi de influența școlii, a culturii scrise. Oricum, reexaminarea chestiunii n-a mai fost făcută de prea multă vreme.

Cam în aceeași categorie ar intra și legenda celor doi frați Roman și Vlahata, cuprinsă în *Povestire pe scurt despre domnii Moldovei*, cronică moldovenească, scrisă la începutul secolului al XVI-lea în slavonă, ce poate fi considerată un produs al spiritualității locale. Legenda lui Roman și Vlahata, după tipicul antic și medieval al explicării originii unor popoare prin doi frați, încearcă să explice prezența în nordul Dunării a unor "râmneni" vechi. Lucrul cel mai impresionant în această legendă este numele de *Roman* și *Vlahata*, atât de semnificativ închipuite de imaginația populară.

În sprijinul tradiției populare a latinității vin și o serie de însemnări ale unor străini călători prin locurile noastre, care, consemnând o serie de știri privind originea noastră, indică de obicei ca sursă a acestor informații un subiect anonim, opinia generală a celor întâlniți aici. Iată câteva exemple revelatorii pentru cele de mai sus:

Arhiepiscopul Ioan de Sultanyeh, pe la 1400, scrie despre Români din sudul Dunării: "Ei înșiși au o limbă aparte, aproape ca latina și, după cum se spune, sunt coborâtori din Romani, căci, odată, când un împărat roman a cucerit acele ținuturi, adică Macedonia, un număr de Romani, considerând-o o bună patrie, după ce și-au luat soții, au rămas acolo. De aceea ei înșiși se laudă a fi romani și lucrul e evident în limba lor, căci vorbesc ca Romani!".

Flavio Biondo, erudit renumit, scrie pe la 1450: "Și aici, în ținutul Dunării, se află de asemeni Daci Ripenses, adică Valahi, care se mândresc cu originea lor romană, pe care o dovedește și limba lor. Odinioară, pe când aceștia vizitau în fiecare an Roma și bisericile apostolilor și pe creștinii catolici, ne-am bucurat să-i auzim vorbind astfel încât discuția avea parfumul unei latinități rustice, incorectă gramatical".

Antonio Bonfini, ilustru umanist italian, spre sfârșitul secolului al XV-lea, afirmă: "deși înăbușiți între barbari, totuși li se mai simte limba latină. Și ca să n-o abandoneze cu totul, se încrâncenează astfel, încât *par că se luptă nu atât pentru supraviețuire, cât mai ales pentru a-și apăra puritatea limbii*. Cine, oare, după repetatele năvăliri ale Sarmaților și Goților, după incursiunile Germanilor și ale Longobarzilor (...) n-ar admira vestigiile limbii latine păstrate până astăzi la Daci și Geți?"

Pietro Rausano, umanist italian, sfârșitul secolului al XV-lea: "Valahii se consideră urmași ai Romanilor. Ei dovedesc aceasta prin faptul că în limba lor se află foarte multe afinități cu limba Romanilor, din timpul când fuseseră stabilite în Dacia colonii de Romani".

Din diploma de înnobilitare a lui Nicolaus Olahus, scrisă de Paul de Varda și semnată de Ferdinandel, la 1548, reținem: "Printre aceste popoare, Valahii, conaționali tăi, nu sunt deloc ultimii. Se știe despre ei că își trag originea din însăși stăpâna lumii, cetatea Roma, și că au fost colonizați în cea mai bogată parte a vechii Dacii, (...) pentru a împiedica incursiunile dușmanilor de la hotare asupra provinciilor romane. Motiv pentru care își zic în limba lor romani".

Giovanni Battista Montalbani, scria la 1625: "Valahii și Moldovenii se consideră a-și trage obârșia din Romanii, care, în timpul când imperiul cădea sub loviturile năvălitorilor barbari, s-au retras în acele provincii înconjurate de o cunună exterioară de munți, crânguri și râuri, lucru pentru care aduc ca indiciu și dovadă limba lor proprie, puțin depărtată de latină și deloc deosebită de italiană". (cf. *Călători străini despre țările române*).

Afirmarea de către Români a latinității lor întârzie se face în chipul cel mai explicit dintr-un motiv azi ușor de înțeles: ar fi servit, în general, mai mult unor interese politice străine și în primul rând propagandei catolice. În condițiile în care amenințarea existenței noastre politice venea nu numai din partea Turcilor, ci și din partea unor state creștine,

catolice însă, Ungaria și Polonia, rezistența la catolicism a însemnat o afirmare a idealului de independență. În atare împrejurări ortodoxia era singura care ne putea apăra atât de musulmani, cât și de creștinii catolici. În acest ortodoxism, la nivelul afirmațiilor și al poziției cât de cât oficiale, va trece sub tăcere latinitatea noastră, în scrierile altminteri atât de puține ale vremii de până la Grigore Ureche, cu a sa faimoasă precizare "de la Râm ne tragem". Precum s-a văzut însă, conștiința latinității nu se pierde tocmai acolo unde ne-am fi așteptat mai puțin: în rândul maselor neștiutoare de carte. Tradiția orală s-a dovedit și de această dată mai puternică și decât litera săpată în piatră. În definitiv, însăși limba ce este dacă nu tot o tradiție orală ?

O participare tot mai frecventă și mai competentă a Românilor la discuțiile privind latinitatea lor începe mai târziu și este legată de câteva fapte și evenimente care au reclamat intervenția celor mai luminate condeie românești. Mai întâi apariția, în istoriografia polonă a unei teorii cu totul noi privind originea Românilor. Martîn Bielski, în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, pornind de la exilul lui Ovidiu în părțile noastre, va susține că Romanii veniți în Dacia erau de fapt niște răufăcători pe care Roma, în loc să-i ucidă, îi exila peste mări, la noi fiind, așadar, urmașii acestor oameni fără de lege. Teoria aceasta a prins la o serie de istorici ai epocii imediat următoare, mai ales în Polonia, de cele mai multe ori cu intenții vădit dușmănoase la adresa Românilor, îndeosebi a Moldovenilor, poate și pentru că mai era încă vie amintirea corecției dureroase aplicate de Ștefan cel Mare lui Albert, la Codrii Cosminului.

Împotriva acestor "basne" vor scrie cronicarii noștri, în chip deosebit Miron Costin, angajându-se într-o serie de lucrări polemice de o desăvârșită ținută morală: "De aceste basne să dea seama ei și de această ocară. Nici ieste șagă a scrie ocară veacinică unui neam, că scrisoarea ieste un lucru veacinicu. Cându ocărăsc într-o zi pe cineva, ieste greu a răbda, dară în veci ? Eu voi da seama de ale mele, câte scriu". În alt loc, adresându-se cititorului român, scrie: "Caută-te dară acum cititorule, ca-ntr-o oglindă și te privește de unde ești, lepădând de la tine celelalte basne, câte unii au însemnat de tine din neștiință rătăciți, alții din zavistie, care din lume între neamuri n-au lipsit niciodată, alții de buiguite scripturi și deșarte.

"Iara nu numai numele acesta, precum și înțeles că ieste tot unul, la toate țările și al tău și Italiei, (...) că și Turcii și Grecii ne zic vlah, ce și dintr-altele te vei cunoaște: obiceiuri, hire, graiul și până astăzi, că ești vrept vloh, adecă italian și râmlean.

"Multe obiceiuri într-acest neam a italienilor trăiesc până astăzi: așa de oaspeți la casele lor, nemăreți și libovnici (nu știu din ce munteni, o samă, s-au abătut puținel din această hire), așa la petrecăni, la întrebare unul pre altul de viață, firea, clătirea. Cine au fost în Italia, să vezi pre italieni, să ia aminte, nu-i va trebui mai mare dovadă, să crează că un neam sântu cu Moldoveani".

În fine, aceluși de-tractor, stolnicul Cantacuzino li se adresa, spunând aceste cuvinte, până azi adevrite: "lăsăm, dară, fi-eștecăruia a zice cum va vrea și a râde cum va pofti, de vreme ce nici le este sfiială, nici rușine de rușinile lor, nici nu gândesc că toate lumeștile supuse sunt mutărilor...".

Curând discuțiile în jurul latinității noastre capătă un caracter politic tot mai subliniat. Dovada latinității începe să fie invocată tot mai mult în sprijinul unor revendicări naționale.



Este acesta și semnul înăsprii vremurilor și a schimbării lor calitative: mai mult decât existența politică, este amenințată cea națională.

Mai întâi în Ardeal, unde starea Românilor tindea să ducă la dispariția lor printr-o deznaționalizare urmărită cu mijloace care alternau cruzimea cu perfidia; apoi în Principate, unde fanarioții, pe de o parte, și protecția din ce în ce mai insuportabilă a imperiului țarist, pe altă parte, pun existența noastră politică și națională în cumpănă cu pieirea. Populația țărilor românești scade într-un mod dureros. Pământul țării se împuținează din cauza unor rapturi odioase. Steaoul credinței, purtat cândva în luptele antiotomane, de un Mircea și Ștefan, de un lăncu ori Matei, de un Mihai ori Tepeș, ajunge paravanul politicii țariste de aneștiuni teritoriale. Austria nu scapă nici ea vreo ocazie de a înlocui jugul otoman cu cel mai apăsător al frașilor într-o credința crucii.

În aceste condiții, conștiința românească își regăsește refugiul și temeiul rezistenței sale firești în latinitate, în conștiința distincției sale etnice, ridicând-o deasupra oricăror amăgeli de natură religioasă, până atunci atât de importante. Sunt vremuri când istoria poporului român nu mai înregistrează nici o personalitate politică ori militară, care să ridice poporul la scuturarea jugului străin. Poate și pentru că eram copleșiți de puterea a trei mari imperii care disputau între ele, căinește, pământul românesc.

Sunt vremuri în care istoria noastră se face mai puțin pe câmpul de luptă, în acte de superbă bravură, de care nu ne lipsiseră veacurile anterioare. Istoria noastră va însemna în aceste vremuri o continuă creștere a conștiinței de sine, românești, a poporului român. Sunt vremuri în care marile fapte le vor săvârși cărturarii neamului.

Nu uităm nici pe Horia și Tudor, martiri sublimi, ori pe Brâncoveanu sau pe Grigore Ghica, cel ucis de răpitorii Bucovinei, dar nici pe țărani, care în vremurile de grea cumpănă nu fugeau boierește din calea oștirilor străine, peste munți, ci rămâneau pe locul trudei, spre a lupta cu arma, dar mai ales cu prezența lor, spre a se ști că țara nu e pustie, ci își are locuitori statornici, care pot fi cel mult înfrânți, dar niciodată clintiți de pe pământul lor.

Nu-i uităm pe nici unii, dar nici pe învățații români, care niciodată n-au ajuns să se constituie într-o pătură socială distinctă, căci permanente au fost legăturile lor în primul rând cu marii anonimi ai istoriei, inspiratori ai gândurilor și cuvintelor lor, puse în slujba sinceră și cinstită a patriei lor.

În perioada amintită, care continuă până în preajma războiului de întregire, istoria României este marcată în primul rând de opera unor cărturari patrioți, de formație umanistă. Ideile lor se încheagă într-o ideologie a iubirii de țară. "Românismul" pașoptiștilor nu este ceea ce ar putea fi aiurea naționalismul șovin, ci religie nouă la care România modernă se face tot mai mult închinătoare cu mari preoți ca Miron Costin și Inochentie Micu, Șincai și Maior, Gheorghe Lazăr și Ienăchiță Văcărescu, Barițiu și Avram Iancu, Golești și Brătienii, Kogălniceanu și Eliade, Maiorescu și Eminescu și atâția alții.

Faptele sunt bine cunoscute. Inochentie Micu făurește un întreg sistem de argumente privind drepturile Românilor ardeleni. Printre aceste argumente, cel mai cu greutate, capabil să deștepte și cele mai adormite conștiințe, a fost cel al latinității. Cultura românească în Ardeal, Banat și Bucovina va gravita în jurul acestei idei, chiar și după ce idealul întregirii neamului va fi atins la 1918. Până astăzi.

Principatele, trăind sub amenințarea unor puteri străine ostile, îmbrățișează latinitatea ca argument politic. Din ea a rodit Unirea de la 1859 și Independența de la 1877, acte istorice de maximă importanță.

Credința în România viitoare are mereu la bază pilda și jertfa înaintașilor, conștiința latinității lor și convingerea nestrămutată a unității lor etnice. Conștiința unui trecut istoric, a istoriei complexe a elementului și a realității românești este argumentul strălucit al istoriei de mâine, la a cărei săvârșire angajarea românească se face cu o mereu sporită conștiință de sine.

ION COJA

Centenar Enescu

Au trecut o sută de ani din ziua de 19 august 1881, când în Livenii Moldovei se naștea copilul minune George Enescu, dotat cu un talent muzical excepțional. La numai cinci ani, talentul său muzical era aplaudat și încurajat de Edoardo Caudella. Doi ani mai târziu lua lecții de vioară, armonie și muzică de cameră la Conservatorul din Viena, iar la doisprezece ani studia la Conservatorul din Paris. La șaisprezece ani, în 1897, își făcea intrarea triumfală în lumea muzicală în pragul secolului al XX-lea cu "Poema română", iar în 1905 reușea să înscrie muzica românească pentru prima oară pe orbita simfonismului european, cu Simfonia I-a "Eroica".

La împlinirea unui secol de la nașterea acestui ales al muzicii din Neamul românesc, UNESCO îl propune pentru sărbătorire ca personalitate ce ocupă un loc de seamă în patrimoniul culturii universale.

În anul centenarului Enescu, opera "Oedip" este prezentată în cadrul festivalului muzical de la Lucerna; în USA ia ființă Societatea muzicală George Enescu; operele sale sunt difuzate în multe țări, numeroși vorbitori și mânăuitori ai condeiului nu pregetă să scoată în evidență multiplele calități ale complexului muzician român, despre care grăiesc și emisiunile muzicale ce-i sunt dedicate în diferite țări.

Complexitatea personalității lui Enescu este determinată de diversitatea preocupărilor sale muzicale. A fost compozitor, violonist, pianist, dirijor, profesor. El însuși spunea mereu: "În lumea muzicii eu sunt cinci într-unul.

Cu toate că nu a funcționat niciodată la vreo catedră de conservator, Enescu trebuie socotit ca unul dintre cei mai mari dascăli ai acestui secol. A predat la Academia Chigiana de la Siena, la Școala Normală de Muzică din Paris, la Mannes Music School și la Universitatea Illinois din USA. Cursurile sale de vioară, compoziție, măies-



trie interpretativă, stilistică etc. au făcut ca profesorul să se realizeze în elevii săi, printre care amintim pe cunoscuții Yehudi Menuhin, Yvonne Astruc, Cristian Ferras, Arthur Grumiaux, Ida Haendel ș.a.

Enescu dirijorul și-a dobândit o glorie mondială, conducând orchestre celebre în toată Europa și America. Gestica sa pornea dintr-un instinct muzical sigur, venea de la un muzician înnăscut, a cărui ținută sacerdotală și atitudine transcendențială sugera comuniunea cu absolutul.

Pianistul nu era cu nimic mai prejos, dar calitățile sale primare sunt acelea de compozitor și violonist.

Activitatea impunătoare a acestui geniu românesc a îmbogățit patrimoniul culturii muzicale românești și universale cu opere nemuritoare. Compozitorul Enescu și-a fundamentat întreaga creație în mod direct sau indirect pe inepuizabilul tezaur al cântecului popular românesc. El și-a dat seama că afirmarea vocației sale de compozitor depindea de cultivarea stilului național. Dar nu a izolat acest stil de muzica europeană și universală. A preluat în mod firesc moștenirea clasică și romantică și a manifestat deschidere față de înnoirile de limbaj muzical ale secolului nostru, făurind o operă de sinteză în care tradiția se îmbină organic cu inovația. Sinteza enesciană are calitatea de

a antrena și sugestiile oferite de cântecul popular românesc cu rezonanțele sale specifice și de a dezvolta principii folclorice - înfăptuind un stil cu totul personal. "Poema română" - prima mare izbândă pe planul creației - evocă pământul românesc în sonoritățile melosului popular. Adevărate embleme sonore ale temperamentului și sufletului românesc sunt și cele două "Rapsodii române", care, împreună cu Poema română, au semnificație programatică cu implicații orientative în dezvoltarea muzicii românești.

Calea așa numitei "sinteze dintre Orient și Occident" a dat lui Enescu posibilitatea să afirme sinteza dintre cultura română - în primul rând arhaică și comparabilă cu străvechile culturi ale umanității - și marea cultură simfonică europeană; în creația sa a realizat o sinteză genială între melosul popular în forme transfigurate și marile tradiții muzicale europene. Este de ajuns să amintim Simfonia I "Eroica" din 1905, prin care muzica românească intra în simfonismul european, Simfonia a III-a, din 1919, de o irezistibilă forță dramatică, și opera Oedip, din 1931, capodoperă a teatrului muzical universal, - pentru a ilustra arta componistică enesciană, care a impus universalitatea muzicii românești și a conturat un nou chip al muzicii universale.

Pe marele virtuos al vioarei cuvintele nu-l pot creiona în mod deplin. Este destul să amintim că a fost cel mai strălucit interpret al concertului pentru vioară al lui Beethoven și tălmăcitor inegalabil al muzicii lui Bach, Mozart, Frank Lalo, Chausson etc obținând mult succes în toată lumea.

De numele lui Enescu este legată și crearea, în 1920, a Societății Compozitorilor Români și faptul că este primul muzician primit în Academie, în 1932, Camil Petrescu afirma cu entuziasm: "George Enescu este astăzi unul dintre cei mai autentici reprezentanți ai sufletului românesc în lumea întreagă, un artist interpret complet, de înaltă reputație și un creator care va rămâne în cultura europeană. Prin formidabila sa fuziune cu arta, prin vocația sa de inițiator și sprijinitor al celor ce îl vor urma... el reprezintă un nou tip de frumusețe, care ne face mândri că el este român".

Specificitatea operei enesciene își trage seva din sufletul românesc, din peisajul drag al obârșiei noastre. Zice Enescu: "Sa-

mul meu e la fel ca multe altele, dar incomparabilă e acea casă fără cat, cu prispa de lemn vopsit, unde erau puse la uscat funii de ceapă la soare. Mai departe, pe un dâmb, între salcâmi, era o altă casă mai încăpătoare, curte mică boierească de țară; și mai departe, o frumoasă biserică, ale cărei icoane de aur parcă mișcau în roto-coalele tămâierii...Era timpul când muzica se deștepta în jurul meu...". Enescu mărturisește deschis dependența sa de valorile obârșiei: "Pământul natal, cu tot ce e pe el, îl purtăm toată viața în noi și e prezent în cântec, în poezie, în piatra sculptată, în pinza pictată, ca și în faptă. Fără el am fi sarbezi!".

Aceste sentimente i-au stăpânit mereu sufletul, chiar și în perioada petrecută departe de țară. În 1954 scria de la Paris: "Mă gândesc într-una la țara mea; sunt cu tot sufletul, în fiecare clipă, alături de poporul meu". Și aceste gânduri mergeau și mai departe: dorea să-și petreacă veșnicia în pământul drag al originii: "Subsemnatul, George Enescu din București, strada General Manu 16, îmi exprim dorința ca să fiu înmormântat la Teșcani județul Bacău, alături de soția mea".

Dorința aceasta nu s-a împlinit încă. Își doarme somnul de veci la Paris, așteptând ca rămășițele sale pământești să fie duse la Teșcani, unde s-au făcut pregătirile necesare primirii.

De acum însă Enescu nu este numai român, ci și european. Din Parisul luminilor, George Enescu grăiește, prin opera sa, despre calitățile spirituale și forța creatoare a neamului de la Dunăre și Carpați. El este unul dintre marii reprezentanți ai Neamului cu care se mândresc Românii și a cărei personalitate o elogiază numeroase condeie ale literelor române și străine. Iată cum scrie Liviu Rebreanu: "George Enescu reprezintă în fața lumii sufletul român cu ce are el mai nobil și pur. Sutele de mii de persoane de pe planetă, care iubesc pe Enescu, trebuie să iubească în același timp poporul și țara unde el s-a născut".

Aceste cuvinte găsesc un larg ecou în sufletul conaționalilor lui Enescu, pentru că el a dăruit chipul românesc nu în piatră ca Brâncuși, ci în sunet, și a introdus muzica românească în circuitul european și mondial de valori.

T. V. BĂDESCU

Eminescu în "Foro imperiale"

În peisajul diurn al Romei, unghiurile de lumină caldă ale verii îmbrățișează istoria împietrită în zidurile drepte și suitoare spre înălțimi ale Capitoliului, trecând furișate prin faimosul Foro Imperiale, evocator de biruințe prin coloanele ce cuceresc spațiul și se prelungesc în legendarul, de acum, Coloseum. Fragmentele de piatră zămislesc aici o istorie întregă, o istorie imperială, făcând-o când tenebroasă când mai îmbietoare, după cum pătrunzi în alcătuirile ei de început. În acest continuu contrast de orgolii și ambiție dăltuite în colonade și în nemurirea pietrei, numele lui Eminescu semnifică o întoarcere spre origini.

Imaginile terestre ale Romei se prăvălesc în durata simbolurilor ce ies la lumina zilei din torsionile marmurei albe, din materia gânditoare a busturilor romane și dacice, purtând încă glorii nerăpuse. Arcurile de piatră, desemnând victoria cutărui sau cutărui împărat roman, numai pentru că au avut aspirații mari, te lasă să treci printr-o lume jertfită eternității. Măreția și grandoairea se împlinesc statuar.

În vecinătatea mărețiilor de mai sus, se proiectează, dintr-o altă direcție, lumea geto-dacă a Columnei lui Traian, dominând și ea. Privind-o cum se înalță maiestuosă spre necuprins, în Foro Traiano, îți dai seama că ea este un semn al cerului nostru spiritual, care s-a împlinit într-o mare civilizație, pregătită să stea alături de cea a cenzorilor imperiali și să intre în temeiurile noii doctrine creștine, prin vechimea ei. Imaginea Columnei restaurează adevărul eminescian din *Rugăciunea unui dac*:

"Străin și fără de lege de voi muri atunce,
Nevrednicu-mi cadavru în uliță-l arunce".
Or, nu s-a întâmplat așa ! Dacii au murit în legea lor, în legătura supremă cu pământul care le-a acoperit ființa. De aceea au fost înălțați pe Columnă, singura, poate, care grăiește lumii despre cel mai mare imperiu și despre "cei mai drepți și mai viteji dintre Traci", Geto-Dacii. Adevărul acesta n-a fost spus niciodată cu glas tare, dar el dăinuie și biruie timpul, dincolo de avatarurile

sintezelor întâmplătoare. Imaginea eminesciană a zeului care

"el singur zeu stătut-a-nainte de-a fi zeii
Și din noaian de ape puteri au dat scrântei",
intră aici în totalități bine definite, înfrângând efemerul și unda sceptică a conștiinței singulare. Imaginea eminesciană regăsește originile unei spiritualități în sistemul complex de viață al lumii geto-dace, unde marile valori ale vieții - nemurirea faptei și spiritul dreptății - îndeplinesc funcții programatice. Nu o sterilă căutare de idei lăuntrice, de aiurea venite, ci omogenitatea unei civilizații străvechi este dăltuită în imaginea eminesciană despre ființa strămoșilor.

*

Poate de aceea, la o mică distanță de Foro Imperiale și la numai câțiva pași de Columna lui Traian, s-a deschis între 8-15 iunie în sălile Fundației Europene Drăgan, colocviul european cu titlul: *Le dimensioni europee della cultura romana*, sub semnul marelui Eminescu, poet național și universal, la inițiativa aceleiași Fundații. Participarea unor oameni de cultură română ca: Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Edgar Papu, Al. Căprariu, Traian Filip, Al. Oprea și alții, semnifică o afirmare europeană a creației eminesciene, relevantă în comunicări de prestigiu.

Se adaugă în prim plan comunicările originale ale unor exegeți europeni ai lui Eminescu, ca Rosa del Conte (Roma), Iosif Constantin Drăgan (Roma), Marco Cugno (Torino), Ferdinand Polli (Lausanne), Roberto Cestelli (Milano) și alții, între care lectorii de limba română de la Universitățile italiene: Marin Mincu (Florența), Mircea Homorodeanu (Milano), Dumitru Loșonți (Torino).

Privită mai îndeaproape, această manifestare este dublată de editarea în limba română și italiană a celor două reviste - *Eminescu*, publicate de Fundația Drăgan. Un adevărat florilegiu de gânduri despre genialul poet român, în studii ca: *Poetul român al pădurilor și izvoarelor* (Ramiro Ortiz), *Rugăciunea unui dac* (Rosa del Conte)

Drama ideii naționale (I. C. Drăgan), *Un Călinescu fantast* (Eugen Barbu), *Eminescu, poet universal* (G. Călinescu), *Eminescu sau vârsta eonilor* (Z.D. Bușulenga), *Eminescu și teatrul european* (Al. Căprariu), *Imperativul politic* (Tr. Filip), *Problema națională și înțeleșurile ei* (Al. Oprea), *Erminescu într-o filosofie a originilor* (V. Vetișanu).

Un sumar bogat, atotcuprinzător, cu idei pătrunzătoare. Și nu numai atât. Ni se pare revelator faptul că au fost publicate două materiale semnificative prin conținutul lor: *Mândria de a fi român*, de Mihai Eminescu și *Geșii*, de G. Călinescu.

Așadar, Eminescu intră în Foro Imperiale cu această valoroasă zestre a cercetărilor îndreptate asupra operei sale, devenind în-

că o dată mai și al nostru și al lumii. Comentariile abia că acum pot începe. Le rezervăm pentru un alt prilej. Deocamdată, ni se pare demn de reținut această constantă preocupare europeană pentru marele poet român. Poate vom înțelege mai bine și mai în adâncime acea "Idee Eminescu" pe care o releva filosoful Lucian Blaga, arătând că ea ne aparține, și de aceea, fără nici un paradox, este și a tuturor. Căci universalul Eminescu, ca toți marii iluminați, Dante sau Goethe, își dezvăluie înțeleșurile creației în lumea originilor sale. Roma a zămislit și ea aceste origini.

VASILE VETIȘANU

Al XVI-lea Congres Internațional de istoria științei



Bucureștii, vechea cetate a lui Bucur, a găzduit, între 26 august - 3 septembrie 1981, al XVI-lea Congres Internațional de Istorie a Științei. Organizat de Uniunea Internațională de istoria și filosofia științei, Congresul și-a propus să contribuie la o apropiere între istoricii și filosofii științei, să afirme unitatea științei în general și să stabilească legături între diferitele ramuri ale cunoașterii științifice. Importanța Congresului a fost pusă în evidență și de înscrierea sa sub auspiciile UNESCO și ale Academiei Române.

Lucrările Congresului s-au desfășurat în patru mari grupe de ședințe: secțiile științifice s-au ocupat de trecutul științei; cele 12 simpozioane s-au ocupat mai ales de probleme de actualitate și de viitor ale științei și tehnicii, iar în cadrul ședințelor tematice au fost luate în examinare diferite probleme, ca: știința în diverse regiuni, publicațiile științifice etc. Deosebit de interesante au fost și lucrările din grupul aniversării: 1000 de

ani de la nașterea lui Avicena, 200 de ani de la nașterea lui Denis Poisson și a lui George Stephenson, 100 de ani de la nașterea românului George-Gogu Constantinescu. Figura acestuia din urmă a fost evocată și de Dl Prof. Iosif Constantin Drăgan.

Tema Congresului a fost "Știință și tehnologie, umanism și progres".

Alegerea Bucureștilor ca gazdă a Congresului ce a ținut până acum sesiuni în orașe cu veche tradiție culturală și spirituală, ca Florența, Bruxelles, New York, Madrid, Varșovia, Paris, Moscova, Tokio, Edimburg - înseamnă cooptarea Capitalei noastre în rândul marilor centre de cultură ale lumii, recunoaște contribuția României la dezvoltarea culturii și științei, prin ostentori ca H. Coandă, Victor Babeș, Gh. Țiței-ca, Ana Aslan și evidențiază aprecierea activității desfășurate de cercetătorii români în domeniul istoriei științelor.

T.V.B.

Ne-a părăsit Mama Cornelia

În zilele de toamnă frunzele îngălbenite cad pe pământul din care au primit seva frumuseții lor, ca pentru o lungă îmbrățișare. Nu-i îmbrățișare de adio, ci începutul unei comuniuni fără sfârșit.

Tot într-o zi de toamnă, în anul Domnului 1981, luna octombrie, ziua 22, a căzut ca o frunză cea care a fost Cornelia Mura-riu Drăgan, Mama Cornelia, cum i se spu-nea.

Se născuse la Lugoj, în ziua de 12 sep-tembrie 1897. Pământul istoric al Banatului o dăruise cu frumusețe trupească și sufle-tească, cu spirit activ și cu puternice senti-mente românești. În timpul studiilor și chiar după căsătoria cu Ștefan Drăgan a fost mereu prezentă în asociațiile și manifestări-le culturale românești din oraș. Celor trei copii - Constantin, Zeno și Jianu - le-a dat o aleasă formație. Se mândrea cu ei și-i considera bogăția sa, întocmai ca o altă Cornelia, mater Gracchorum.

În timpul celui de al doilea război mon-dial a venit în Occident, stabilindu-se la Milano și locuind temporar în Spania și Grecia. Este perioada călătoriilor prin multe țări ale lumii. Dar nu uită nici o clipă Româ-nia și Banatul său drag. Le duce mereu dorul. În anul 1974, se reîntoarce în țară, în Lugojul unde a văzut lumina zilei. Reia firul relațiilor, de fapt neîntrerupte, cu rude, cunoscuți și prieteni. Înțelepciunea vârstei o face să se comporte cu toți ca o adevăra-tă mamă. Era mamă nu numai pentru fiii, nepoții și finii săi cei mulți, ci pentru orice-ne. La Milano, Palma de Mallorca sau la Lugoj toți o numeau Mama Cornelia. Seni-nă, sfătoasă, cu idei clare despre lume și viață, Mama Cornelia avea pentru fiecare cuvinte potrivite, de mângâiere sau povață, de îndemn sau temperanță.

Ceea ce uimea la dânsa în mod deose-bit era dragostea nețărmurită pentru tot ce e românesc. "La noi, așa se face" sau "așa se gândește", obișnuia să spună. "La noi mă simt mai bine", zicea adesea. De

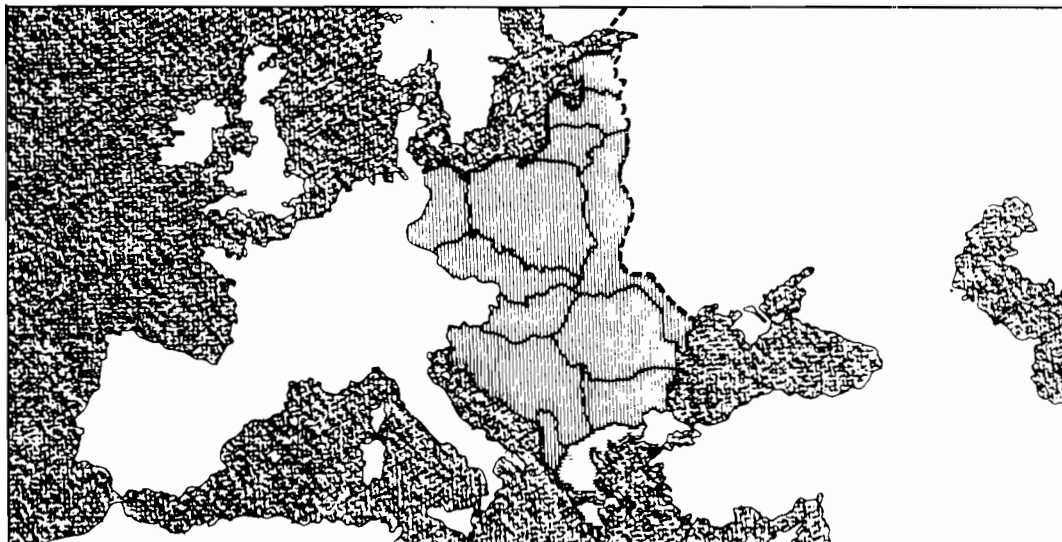


aceea s-a și întors la Lugoj. Înapoierea sa avea însă un sens mai profund: însemna reîntoarcerea la obârșie. Acolo, unde văzu-se lumina zilei, avea să închidă ochii pentru totdeauna, oferindu-se pământului din care a odrăslit.

A fost plânsă de Domnul Constantin și familieri, de tot orașul, care în ziua de 25 octombrie, a înălțat glas de rugă, în cadrul prohodirii românești ce i s-a făcut. În comuniune cu cei de acolo se înălțau și rugile din biserica română milaneză pentru veșni-ca pomenire a celei ce face parte din fon-datorii Comunității ortodoxe române din ce-tatea Sfântului Ambrozie.

Adresăm Domnului Prof. Constantin Drăgan și întregii familii sincere condolean-țe, iar adormitei îi spunem, după străve-chea rânduială: sit tibi terra levis! - să-ți fie țărâna ușoară !

REDACTIA



Moscova, 9 Octombrie 1944

“Momentul era potrivit pentru a trata, așa că am spus: “Să aranjăm treburile noastre în Balcani. Armatele voastre sunt în România și în Bulgaria. Noi avem acolo interese, misiuni, agenți. Între noi nu trebuie să existe neînțelegeri pentru lucruri mărunte.

Cât privește Anglia și Rusia, ați fi de acord - l-am întrebat pe Stalin - ca voi să aveți o dominație de 90% asupra României, noi să avem 90% în Grecia și “fifty-fifty” cu voi în Jugoslavia?” În timp ce se traduceau cele de mai sus, am scris pe o jumătate de foaie de hârtie:

România: Rusia ia 90%; ceilalți iau 10%

Grecia: Marea Britanie (de acord cu Statele Unite) ia 90%; Rusia ia 10%

Jugoslavia și Ungaria: 50% - 50%

Bulgaria: Rusia ia 75%; ceilalți 25%.

Winston Churchill

“Cel de al doilea război mondial”

- Memorii -

S U M A R U L

Prof. Josif Constantin Drăgan, <i>Gogu Constantinescu și sistemul sonic</i>	1
Dan Giulea, <i>Pactul Ribbentrop - Molotov</i>	3
Acad. Emil Condurachi, <i>laureat al premiului Herder</i>	6
Ion Coja, <i>Cel mai frumos cuvânt</i>	7
T.V. Bădescu, <i>Centenar Enescu</i>	11
Vasile Vetșanu, <i>Eminescu în “Foro Imperiale”</i>	13
T.V.B., <i>Al XVI-lea Congres Internațional de istoria științei</i>	14
Redacția, <i>Ne-a părăsit Mama Cornelia</i>	15